

Mýliť sa je ľudské

Cieľ prednášky

- chyby v softvéri
- vyhľadávanie a odstraňovanie chýb
- overovanie správnej funkcie softvéru

- príklad: projekt plánovací diár

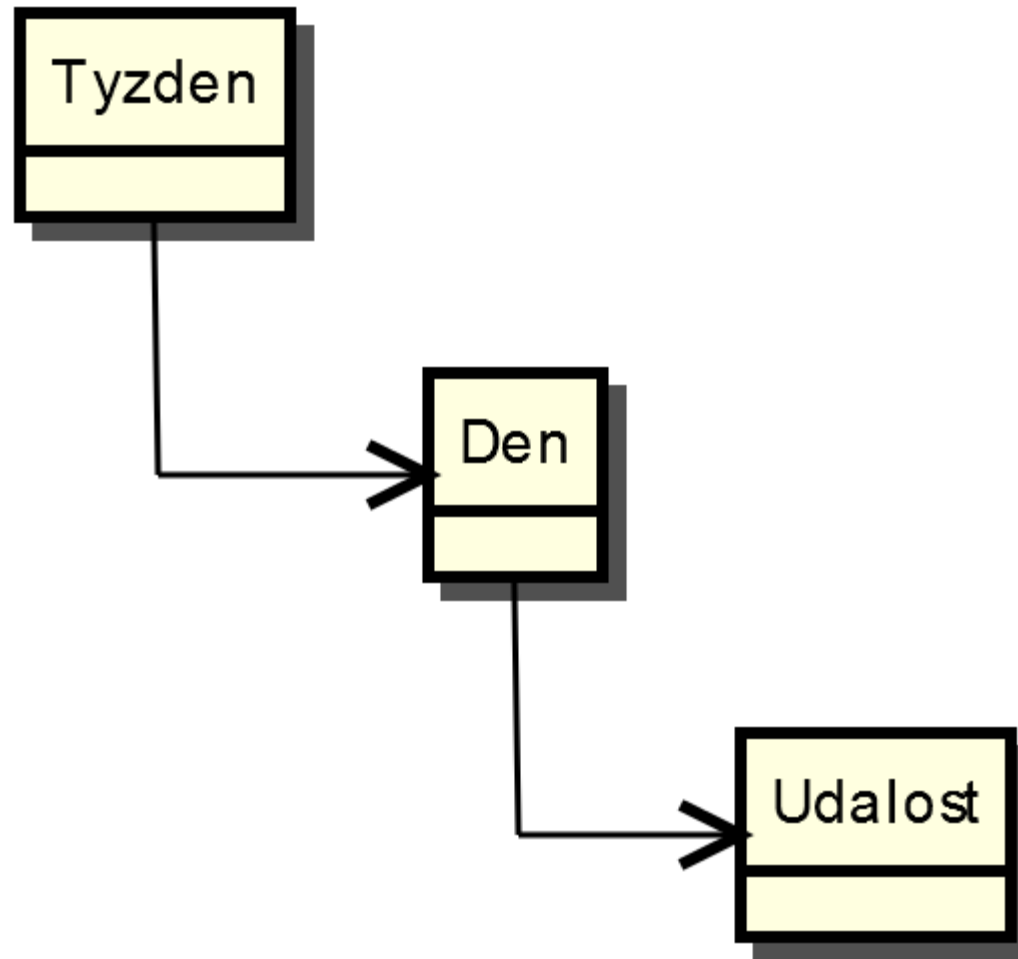
Projekt planovacíDiar

- diár v prvom semestri – zápis poznámok
- nový diár – plánovanie úloh v rámci týždňa

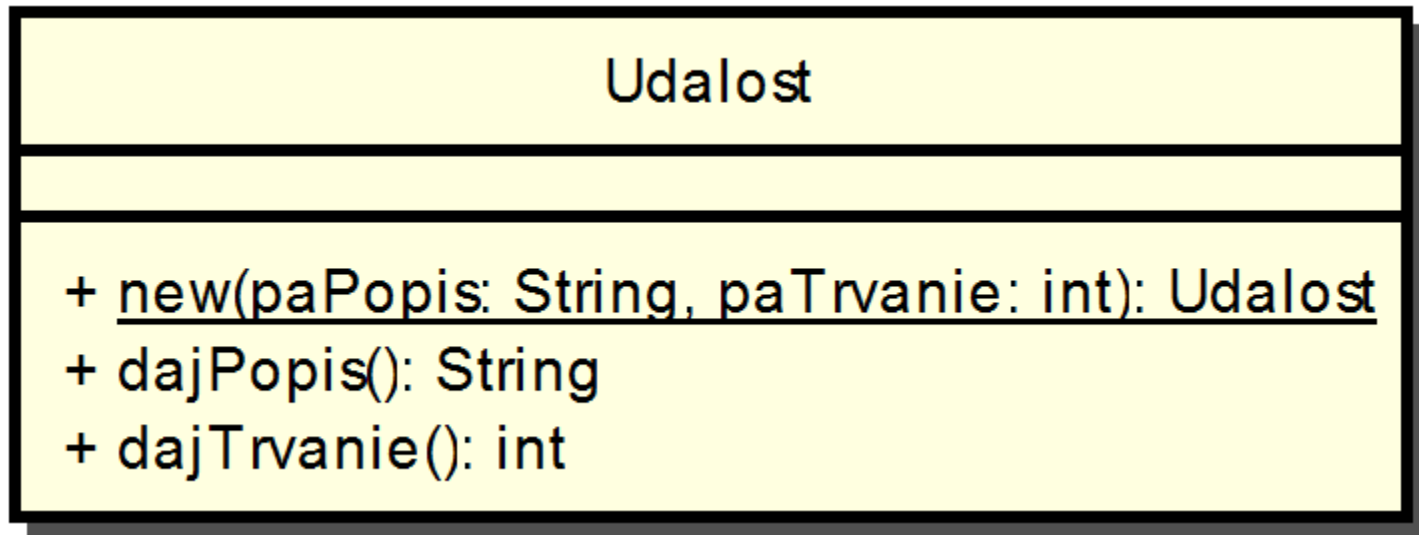
Projekt planovacíDiar – zadanie

- udalosti – iba na pracovné dni
- pracovný čas od 9. hodiny do 17. hodiny
- začiatok udalosti – celá hodina
- trvanie udalosti – celé hodiny

Projekt planovacíDiar – model

Projekt planovaciDiar – trieda Udalost

Projekt planovaciDiar – trieda Den

Den

- + new(paCisloDna: int): Den
- + najdiPriestor(paUdalost: Udalost): int
- + vlozUdalost(paHodina: int, paUdalost: Udalost): boolean
- + dajUdalost(paHodina: int): Udalost
- + vypisUdalosti(): void
- + dajCisloDna(): int
- + jePripustnaHodina(paHodina: int): boolean

Projekt planovaciDiar – trieda Tyzden

Tyzden

```
+ new(paCisloTyzdna: int): Tyzden  
+ vypisUdalosti(): void  
+ dajDen(paDenTyzdna: int): Den  
+ dajCisloTyzdna(): int
```


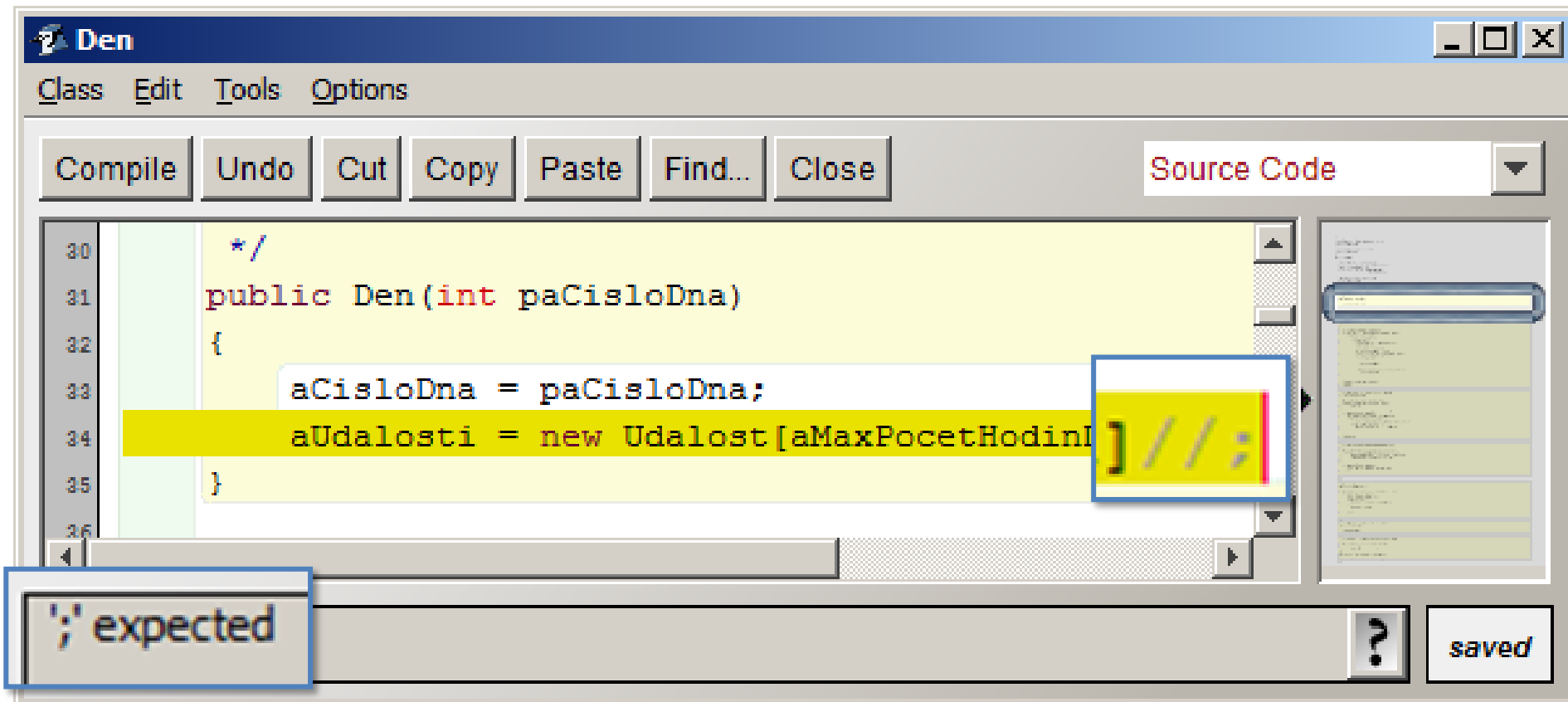
Typy chýb

- syntaktické chyby
- behové chyby
- logické chyby

Syntaktické chyby

- zistí a hlási prekladač
- nedodržanie formálnych pravidiel programovacieho jazyka – syntax jazyka
- preklepy pri písaní zdrojového textu

- jasné chyby – na mieste kurzora
- nejasné chyby – nie na riadku s kurzorom

- !čítať texty chybových hlásení!

Syntaktické chyby – príklad₍₁₎

Syntaktické chyby – príklad₍₂₎

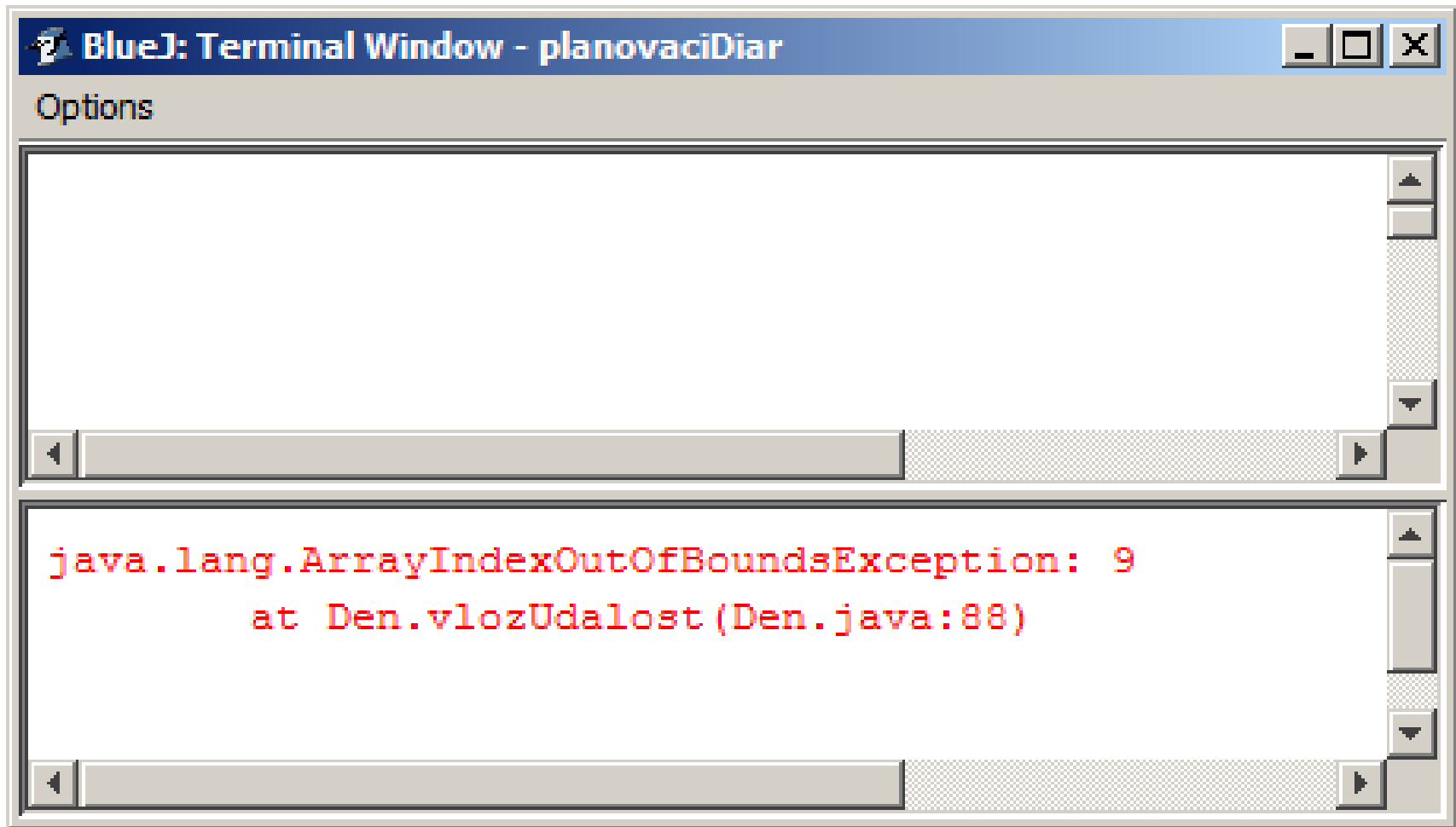
```
34 // }
35 // }
36
37 /**
38  * Pokusi sa najst volny cas pre udalost.
39  *
40  * @param paUdalost udalost, ktora ma byt naplanov
41  * @return prva mozna hodina pre zaciatok udalosti
42  *         ak neexistuje volny cas pre udalost, vr
43  */
44 public int najdiPriestor(Udalost paUdalost)
45 {
46     int trvanie = paUdalost.dajTrvanie();
```

illegal start of expression

Behové chyby

- zistí a „hlási“ procesor pri vykonávaní programu
- hlási = program „havaruje“
- procesor nemôže vykonať požadovaný príkaz
- delenie nulou, správa neexistujúcemu objektu...,
- zákernosť behových chýb
  - nemusia sa prejaviť pri každom spustení programu
  - „zavlečená“ – skutočná chyba je niekde skôr

Behové chyby – príklad₍₁₎

The image shows a screenshot of a BlueJ Terminal Window titled "BlueJ: Terminal Window - planovaciDiar". The window has a title bar with standard minimize, maximize, and close buttons. Below the title bar is an "Options" section. The main area of the terminal is divided into two panes. The top pane is empty. The bottom pane displays a Java runtime error in red text:

```
java.lang.ArrayIndexOutOfBoundsException: 9  
    at Den.vlozUdalost(Den.java:88)
```

The error message indicates an `ArrayIndexOutOfBoundsException` at index 9 in the `Den.vlozUdalost` method of `Den.java` at line 88. The terminal window includes scrollbars on the right and bottom of each pane.

Behové chyby – príklad₍₂₎

The screenshot shows an IDE window titled "Den" with a menu bar (Class, Edit, Tools, Options) and a toolbar (Compile, Undo, Cut, Copy, Paste, Find..., Close). The main editor displays the following Java code:

```
83  */
84  public boolean vlozUdalost(int paHodina, Udalost paUdalost) {
85  {
86      if (jePripustnaHodina (paHodina)) {
87          int indexZaciatku = paHodina - 1;
88          if (aUdalosti[indexZaciatku] != null) {
89              // ...
90              // udalost je vlozena do kazdej hodiny,
91              for(int i = 0; i < trvanie; i++) {
```

The error message in the console is:

```
java.lang.ArrayIndexOutOfBoundsException:
9
```

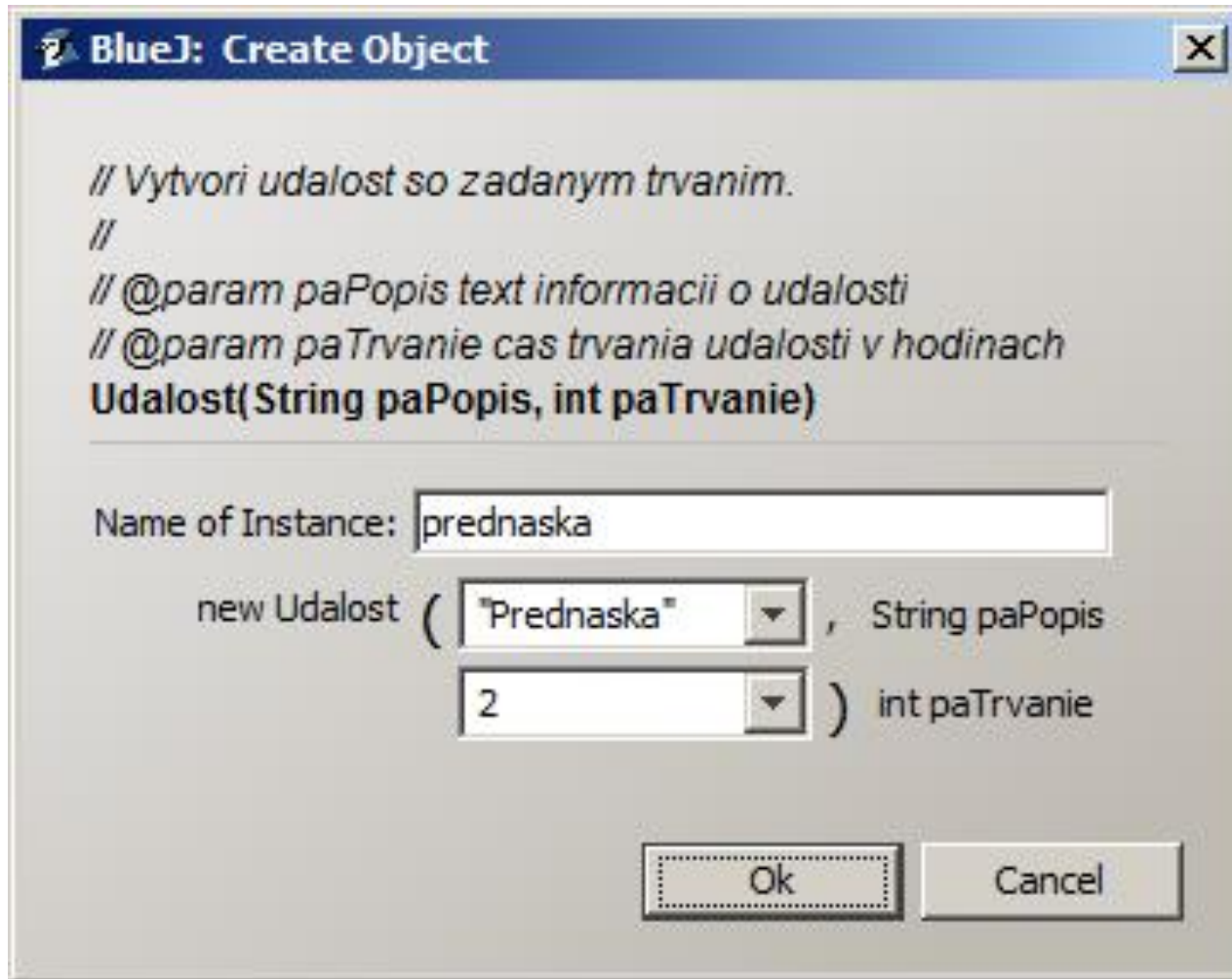
The IDE also shows a "Source Code" panel on the right and a "saved" status indicator at the bottom right.

Logické chyby

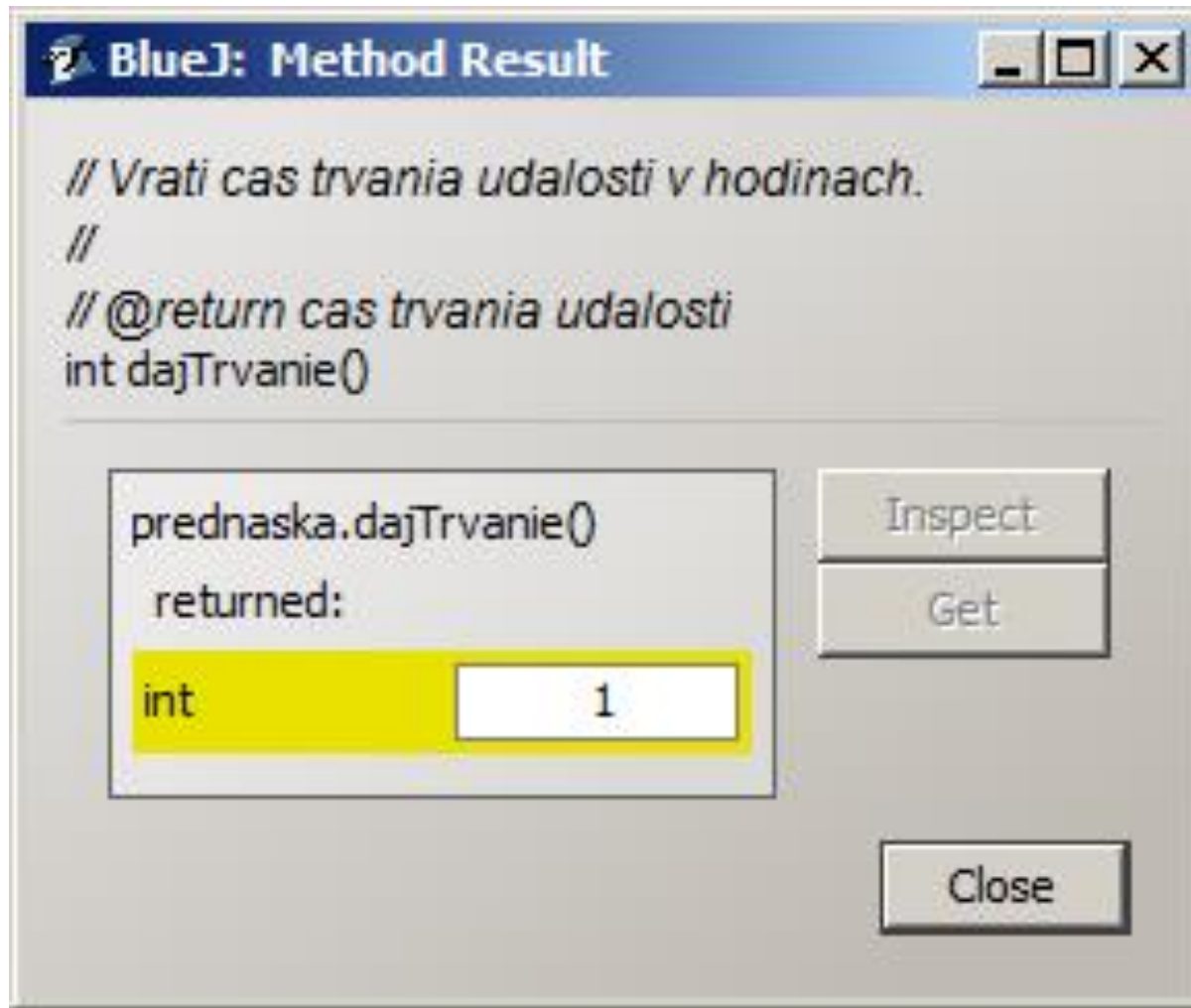
- môže zistiť a „hlási“ používateľ programu
- program pracuje, ale jeho výsledky sú nesprávne
- najzákernejšie chyby

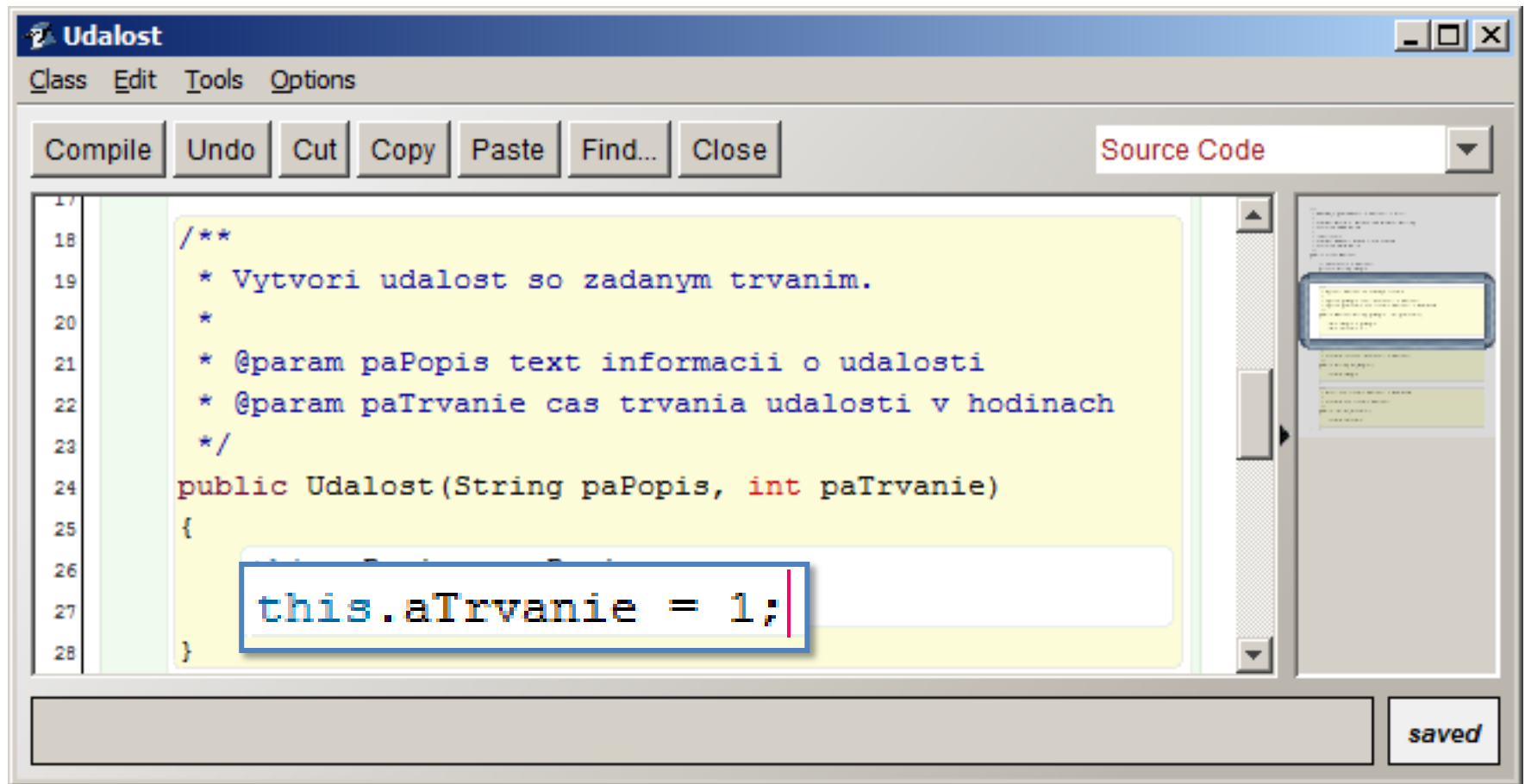
Logické chyby – príklad₍₁₎

Logické chyby – príklad₍₂₎

Logické chyby – príklad₍₃₎

Techniky boja s chybami

- testovanie (testing)
- ladenie (debuging)
- písanie udržovateľného kódu
(maintainable code)

Testovanie

- proces overovania správneho fungovania programu
- testovanie fungovania celej aplikácie – aplikačné testovanie (application testing)
- testovanie fungovania časti aplikácie – testovanie jednotiek (unit testing)
  - „jednotka“ – skupina tried, trieda, metóda, skupina metód

Biela a čierna skrinka

- testovanie bielej skrinky
  - k dispozícii aj vnútorný pohľad
  - využívajú sa znalosti o implementácii
  - napr. kontrola stavu objektu, kontrola podmienok podmienených príkazov a cyklov, ...

- testovanie čiernej skrinky
  - k dispozícii je iba rozhranie
  - kontrola reakcií na správu
  - kontrola zhody očakávaných a získaných výsledkov

Pozitívne a negatívne testovanie

- pozitívne testovanie
  - kontrola prípadov, v ktorých sa očakáva úspešný výsledok
  - operácie nesmú zlyhať pre žiadnu z povolených vstupných hodnôt
- negatívne testovanie
  - testovanie prípadov, v ktorých sa očakáva zlyhanie
  - informovanie o chybe – kontrola
  - objekt sa nesmie dostať do nekorektného stavu ani ak dostane neplatné vstupy

Spôsoby testovania

- manuálne testovanie
- automatické testovanie

Manuálne testovanie₍₁₎

- tester v úlohe používateľa (procesora)
- ideálne: tester nie je autor programu

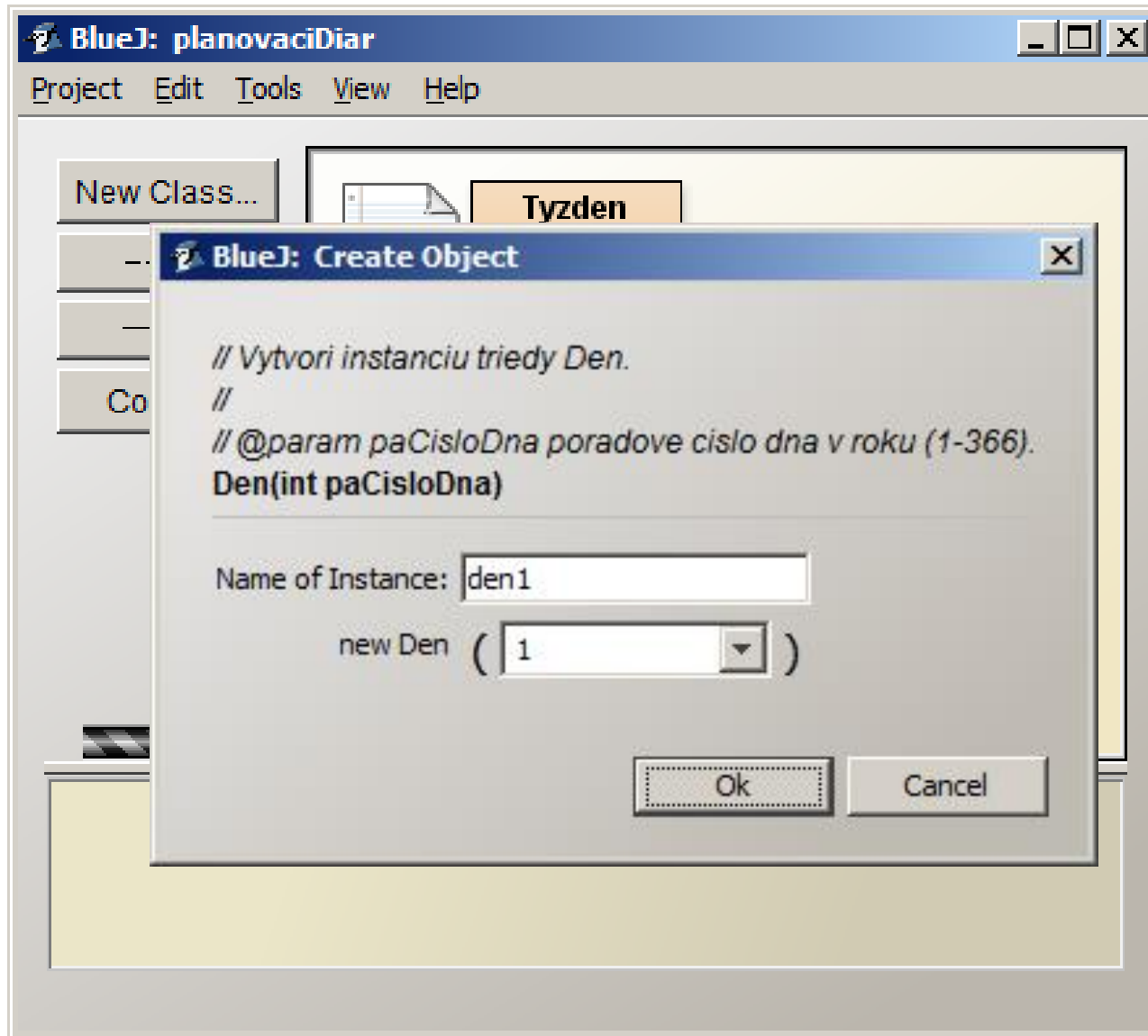
Manuálne testovanie₍₂₎

- prechádzanie zdrojového kódu
  - vizuálne prechádzanie štruktúrou programu
  - kontrola algoritmov
  - kontrola stavu objektu v rôznych fázach algoritmu vykonávanej testovanej metódy
- priama komunikácia s objektom
  - napr. v prostredí BlueJ
  - biela skrinka – využitie funkcie objekt inspector

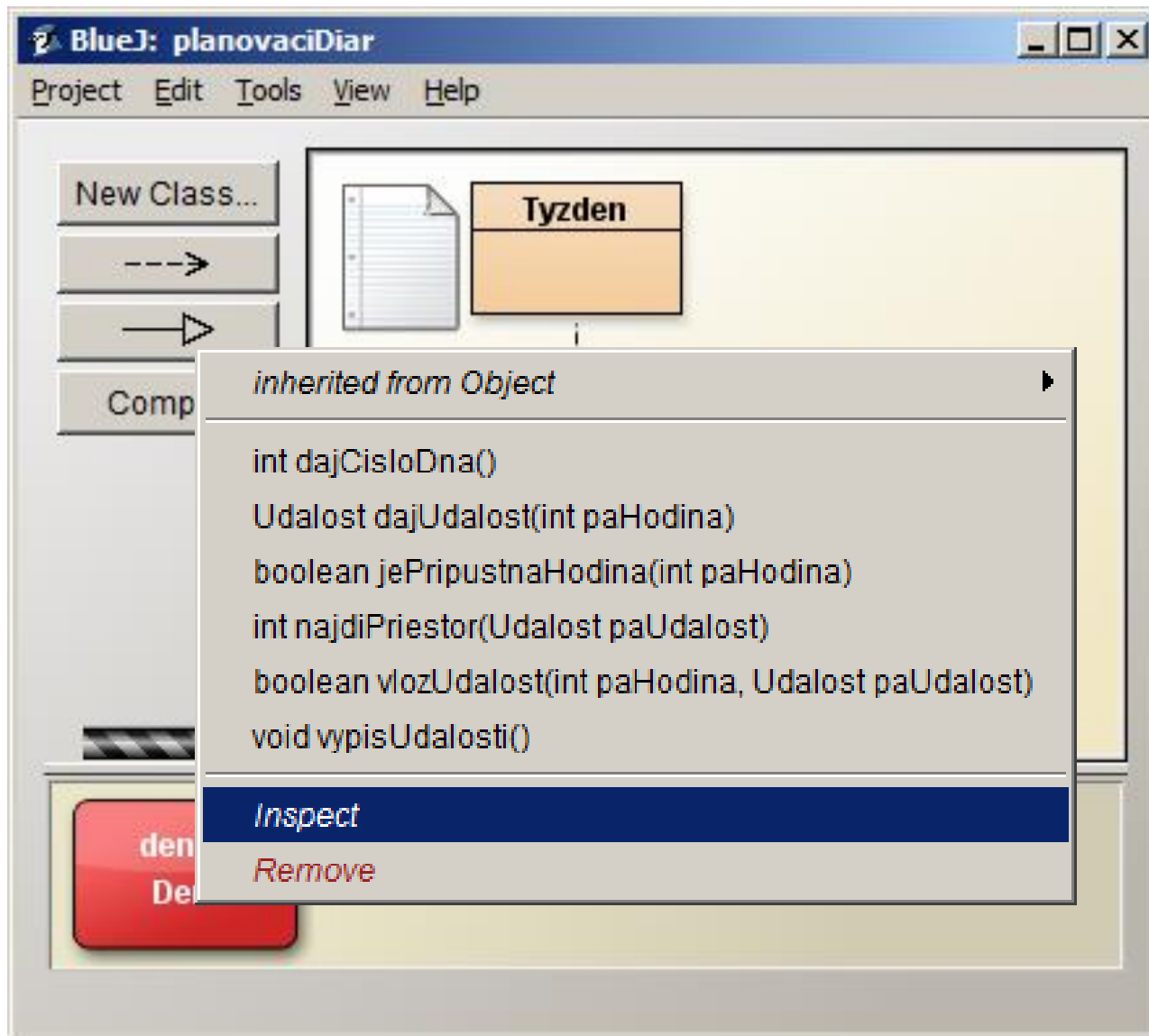
Využitie funkcie objekt inspector

- sledovanie reakcie objektu na správu
- object inspector ostáva otvorený
- kontrola stavu atribútov
  - trieda
  - inštancia

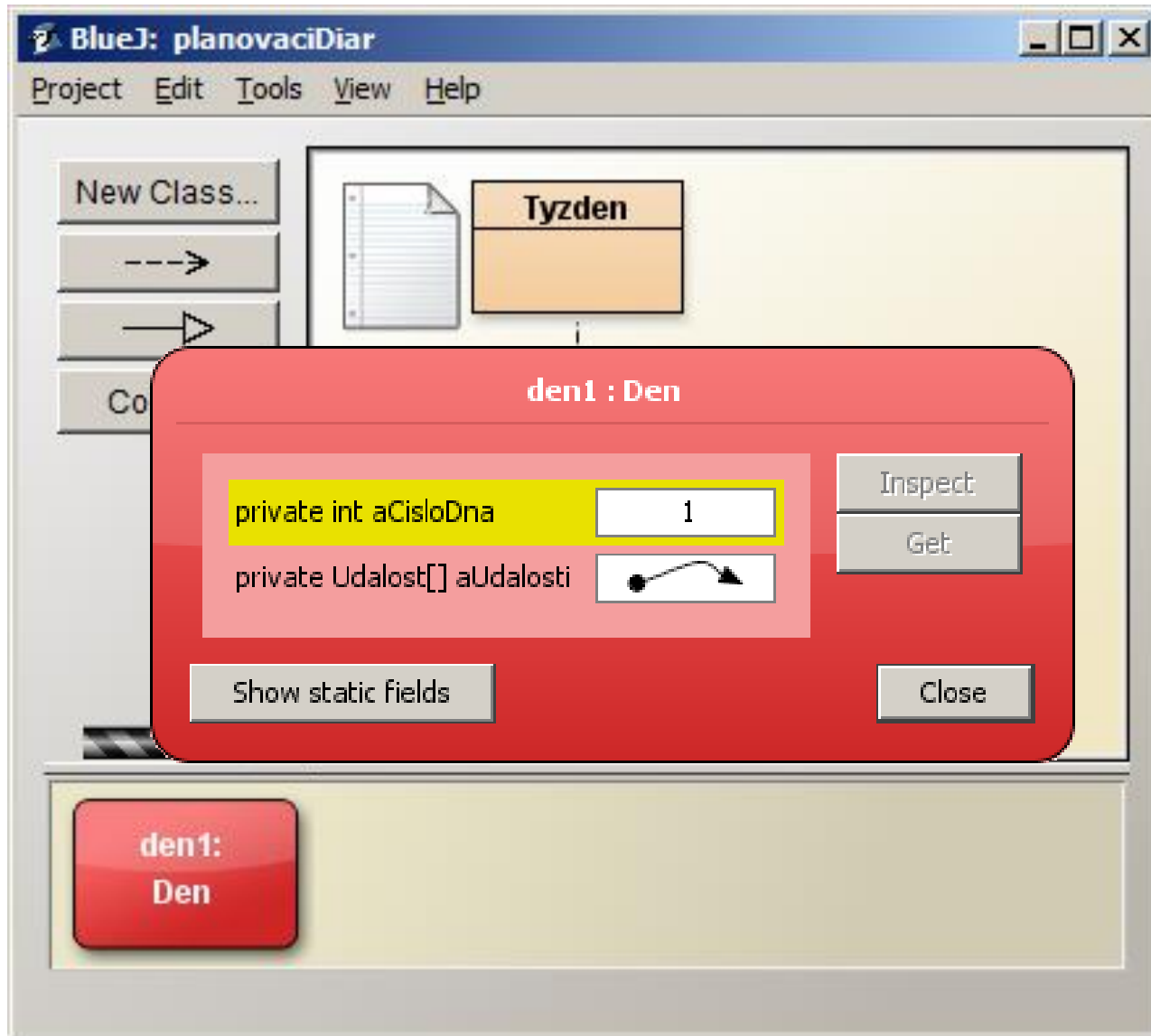
Object inspector – príklad₍₁₎

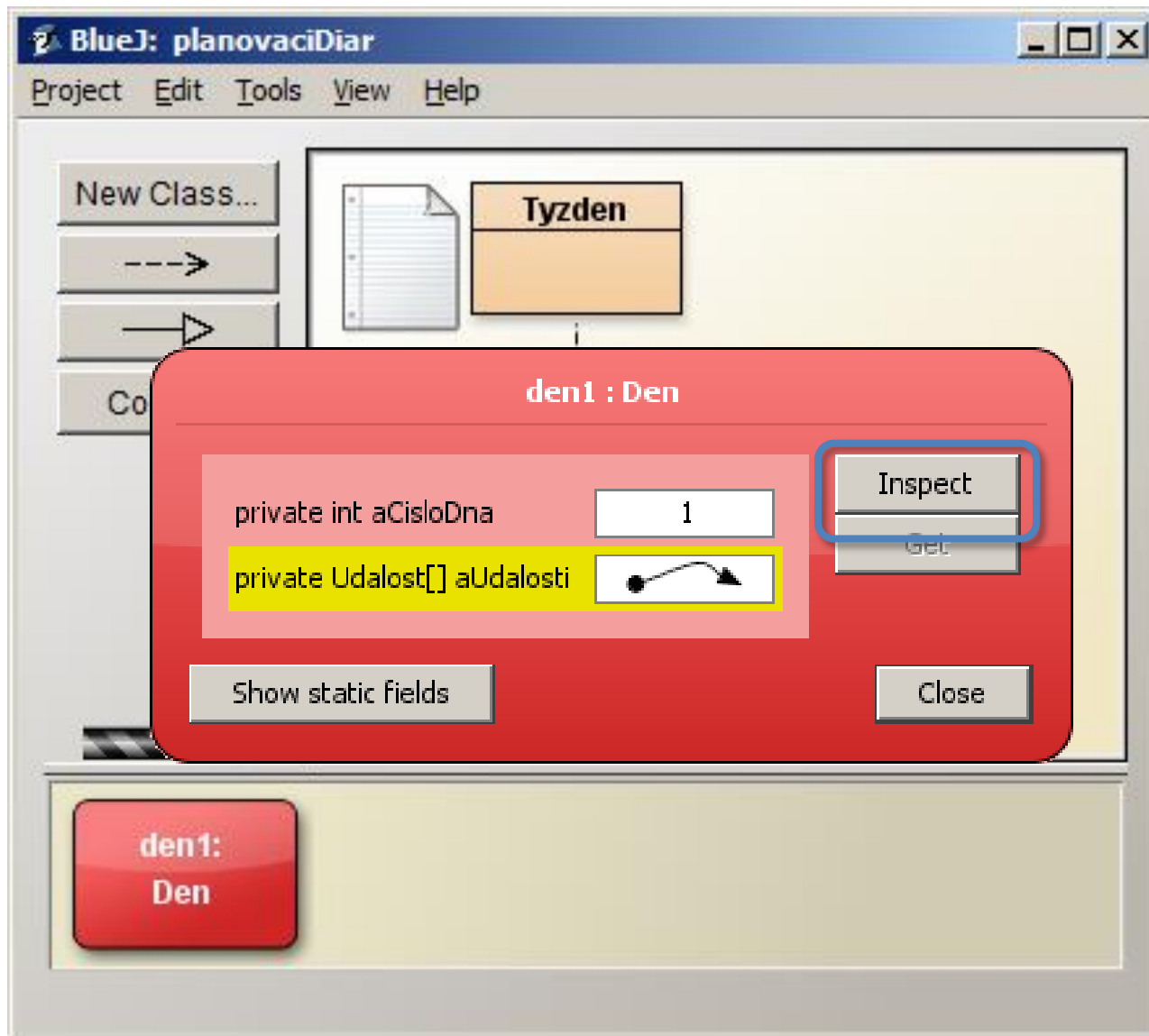
Object inspector – príklad₍₂₎

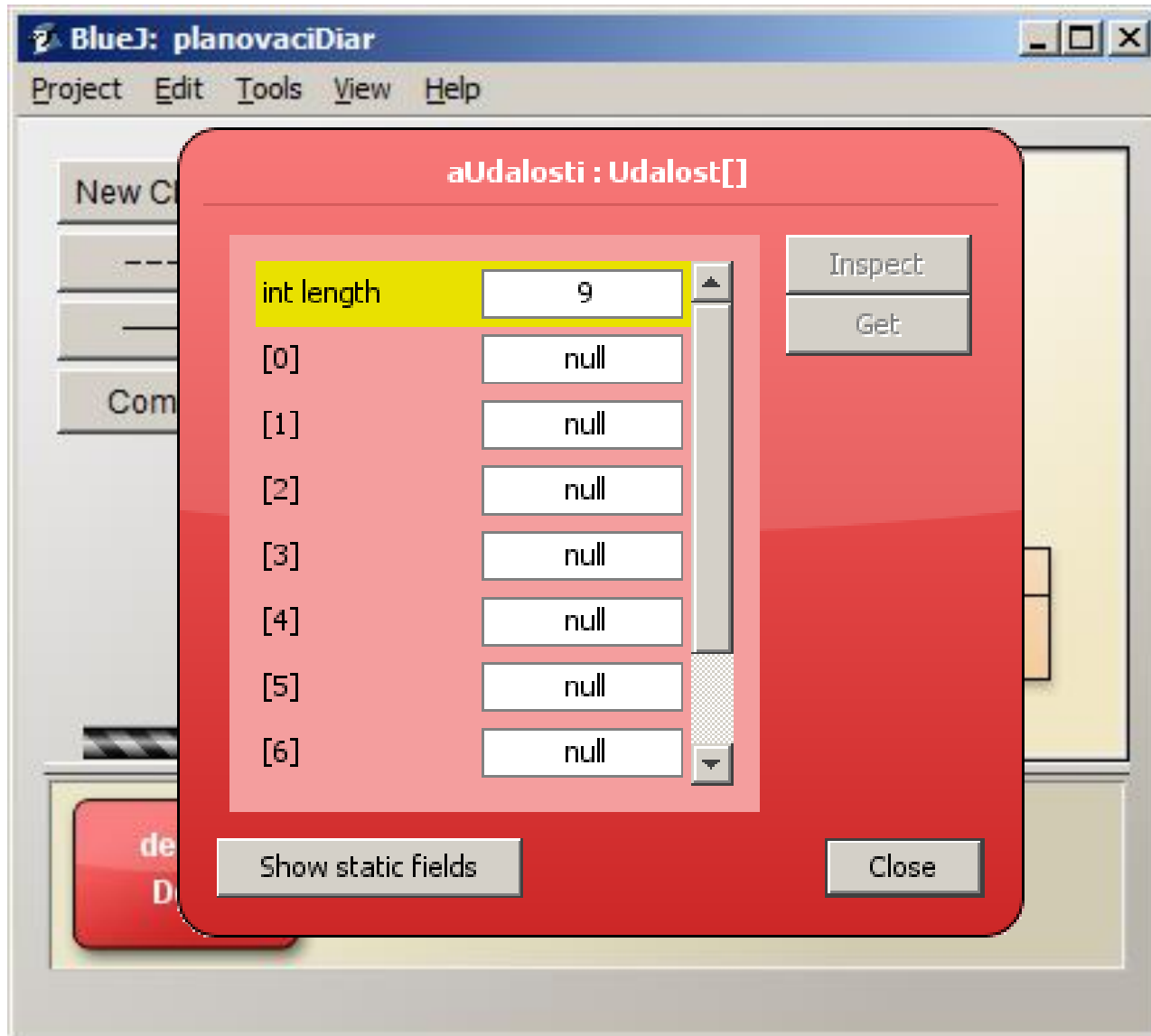
Object inspector – príklad₍₃₎

Object inspector – príklad₍₄₎

Object inspector – príklad₍₅₎

Automatické testovanie

- na testovanie sa vytvorí špecializovaný program – test
- test posiela správy testovanému programu, kontroluje odpovede
- výsledky prezentuje testerovi

Dôvody automatického testovania

- testy sa vykonávajú opakovane
- manuálne testy
  - zdĺhavé – náročné na čas
  - náchylné na chyby – ľudský činiteľ
- automatické testy
  - rýchle vykonanie testu
  - vždy rovnaký postup
  - automatizácia rutinnej práce

Testy regresie

- zásah do programu
  - rozšírenie programu
  - oprava chyby v programe
- zistiť, či nebola narušená zvyšná funkcionality programu
  - opakovať všetky doteraz napísané testy

Testovacie triedy

- unit test
- autori: Beck, Gamma
- automatické testovanie častí programu
- priama podpora v rôznych programovacích jazykoch
- Java – knižnica JUnit

Testovacia trieda v JUnit

- jedna trieda = niekoľko testov jednej jednotky
  - špeciálne klauzule v hlavičke – preberieme neskôr
- jedna metóda = jeden test
  - verejná metóda
  - bez parametrov a návratovej hodnoty
  - Metóda musí byť označená ako @Test

Príklad testu v JUnit₍₁₎

```
import org.junit.Assert;  
import org.junit.Before;  
import org.junit.Test;
```

```
public class TestDiara {  
    @Before  
    public void setUp() {  
    }  
    ...  
}
```

Príklad testu v JUnit₍₂₎

@Test

```
public void testVytvorTriUdalosti() {
```

```
    Den den1 = new Den(1);
```

```
    Udalost vymysliet = new Udalost("Vymysliet", 1);
```

```
    Udalost vykonat = new Udalost("Vykonat", 1);
```

```
    Udalost zabudnut = new Udalost("Zabudnut", 1);
```

```
    Assert.assertTrue(den1.vlozUdalost(9, vymysliet));
```

```
    Assert.assertTrue(den1.vlozUdalost(10, vykonat));
```

```
    Assert.assertTrue(den1.vlozUdalost(11, zabudnut));
```

```
}
```

Príklad testu v JUnit₍₃₎

@Test

```
public void testOtestujUdalost() {  
    Udalost vymysli = new Udalost("Vymysliet", 1);  
    Udalost vykonat = new Udalost("Vykonat", 2);  
    Assert.assertEquals(1, vymysli.dajTrvanie());  
    Assert.assertEquals(2, vykonat.dajTrvanie());  
    Assert.assertEquals("Vymysliet", vymysli.dajPopis());  
    Assert.assertEquals("Vykonat", vykonat.dajPopis());  
}
```


Správa assertEquals

```
Assert.assertEquals(ocakavana, skutocna);
```

- assert = tvrdiť, uistiť sa
- vyhodnocuje rovnosť parametrov
  - áno - test pokračuje
  - nie - test končí chybou
- assertEquals môže byť v každom teste použitý ľubovoľný počet krát

Správa assertTrue

```
Assert.assertTrue(pravdivostnyVyras);
```

- assert = tvrdiť, uistiť sa
- vyhodnocuje hodnota pravdivostného výrazu
  - true - test pokračuje
  - false - test končí chybou

Prípravky

- rôzne testy môžu pracovať s rovnakými objektmi
- prípravky (fixtures) – objekty prístupné vo všetkých testoch v jednom unit teste
- reprezentované atribútmi testovacej triedy
- vytvárajú sa v špeciálnej metóde setUp
- vytvoria sa pred spustením každého testu

Príklad testu v Junit, Fixtures₍₁₎

```
private Den den1;  
private Udalost vymysli;  
private Udalost vykonat;  
private Udalost zabudnut;
```

@Before

```
public void setUp() {  
    den1 = new Den(1);  
    vymysli = new Udalost("Vymysliet", 1);  
    vykonat = new Udalost("Vykonat", 1);  
    zabudnut = new Udalost("Zabudnut", 1);  
}
```

Príklad testu v Junit, Fixtures₍₂₎

@Test

```
public void testVytvorTriUdalosti() {  
    Assert.assertTrue(den1.vlozUdalost(9, vymysli));  
    Assert.assertTrue(den1.vlozUdalost(10, vykonat));  
    Assert.assertTrue(den1.vlozUdalost(11, zabudnut));  
}
```

Príklad testu v Junit, Fixtures₍₃₎

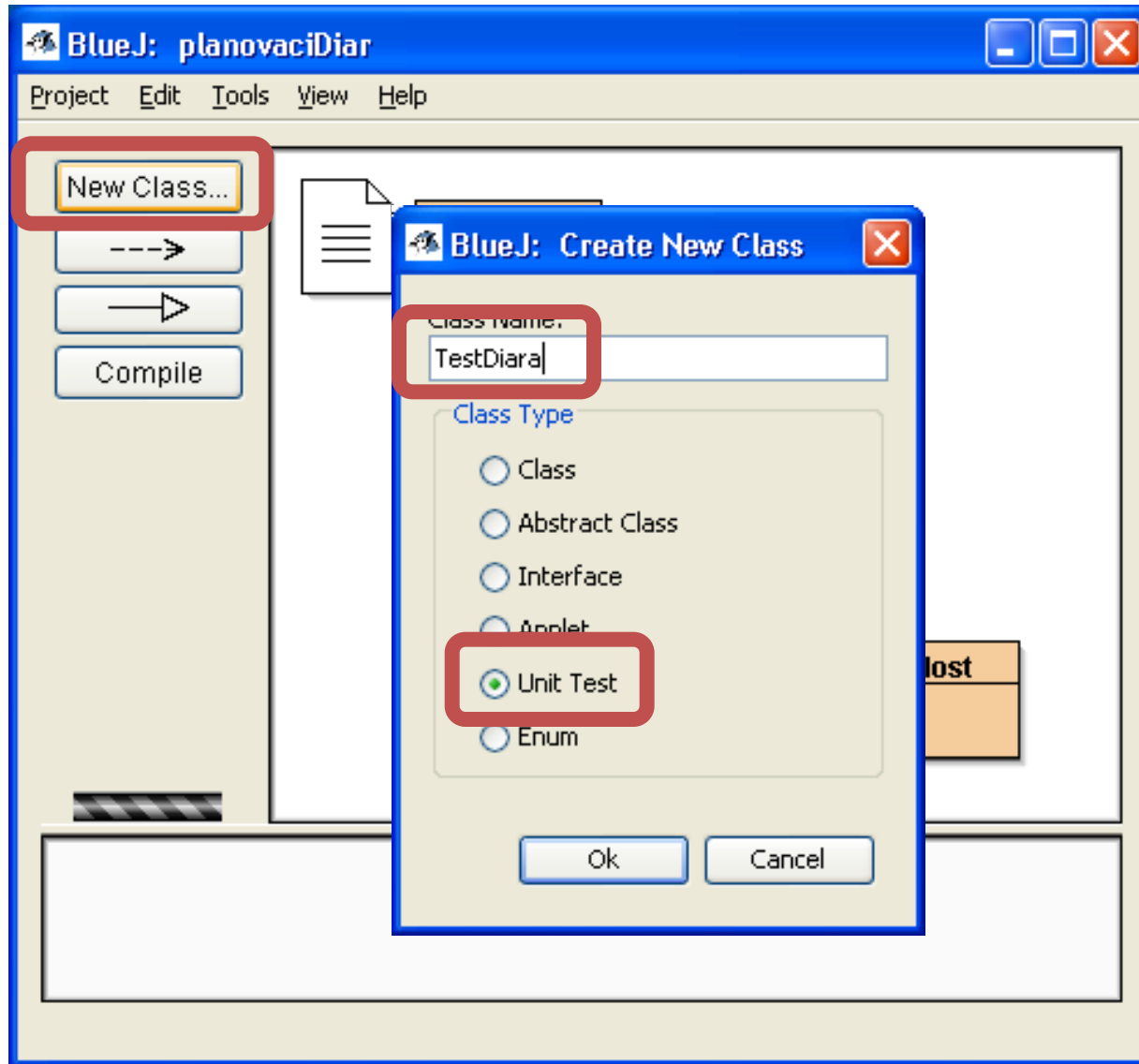
@Test

```
public void testOtestujUdalost() {  
    Assert.assertEquals(1, vymysliet.dajTrvanie());  
    Assert.assertEquals(2, vykonat.dajTrvanie());  
    Assert.assertEquals("Vymysliet", vymysli.dajPopis());  
    Assert.assertEquals("Vykonat", vykonat.dajPopis());  
}
```

Unit testy v prostredí BlueJ

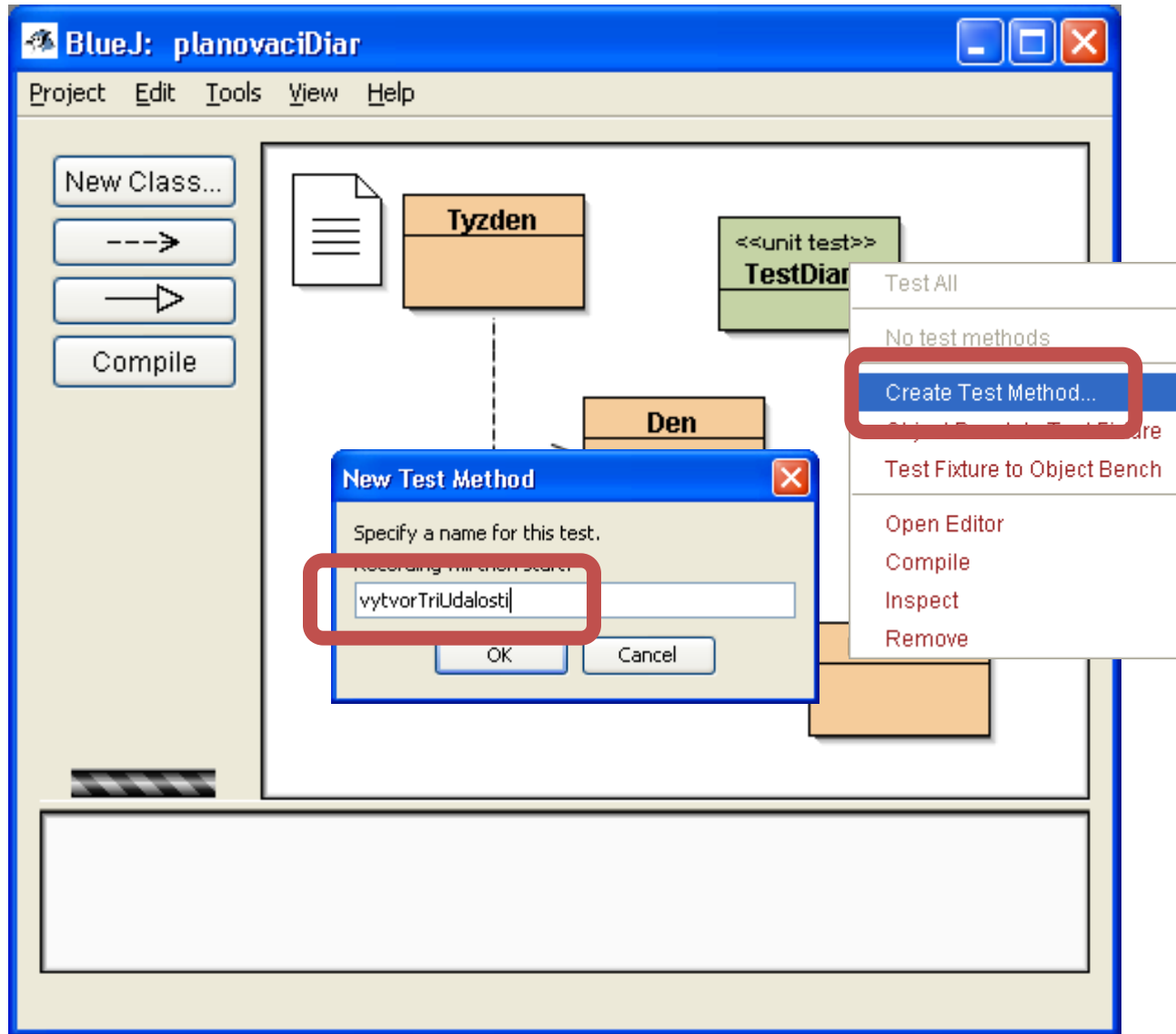
- využíva knižnicu JUnit
- „klikacie“ vytváranie testov
- zaznamenávanie činnosti testera
- dopĺňanie očakávaného parametra assertEquals
- záznam – telo testovacej metódy
- možnosť ukladania aktuálnych objektov v prostredí BlueJ ako Fixtures

Unit testy v prostředí BlueJ₍₁₎

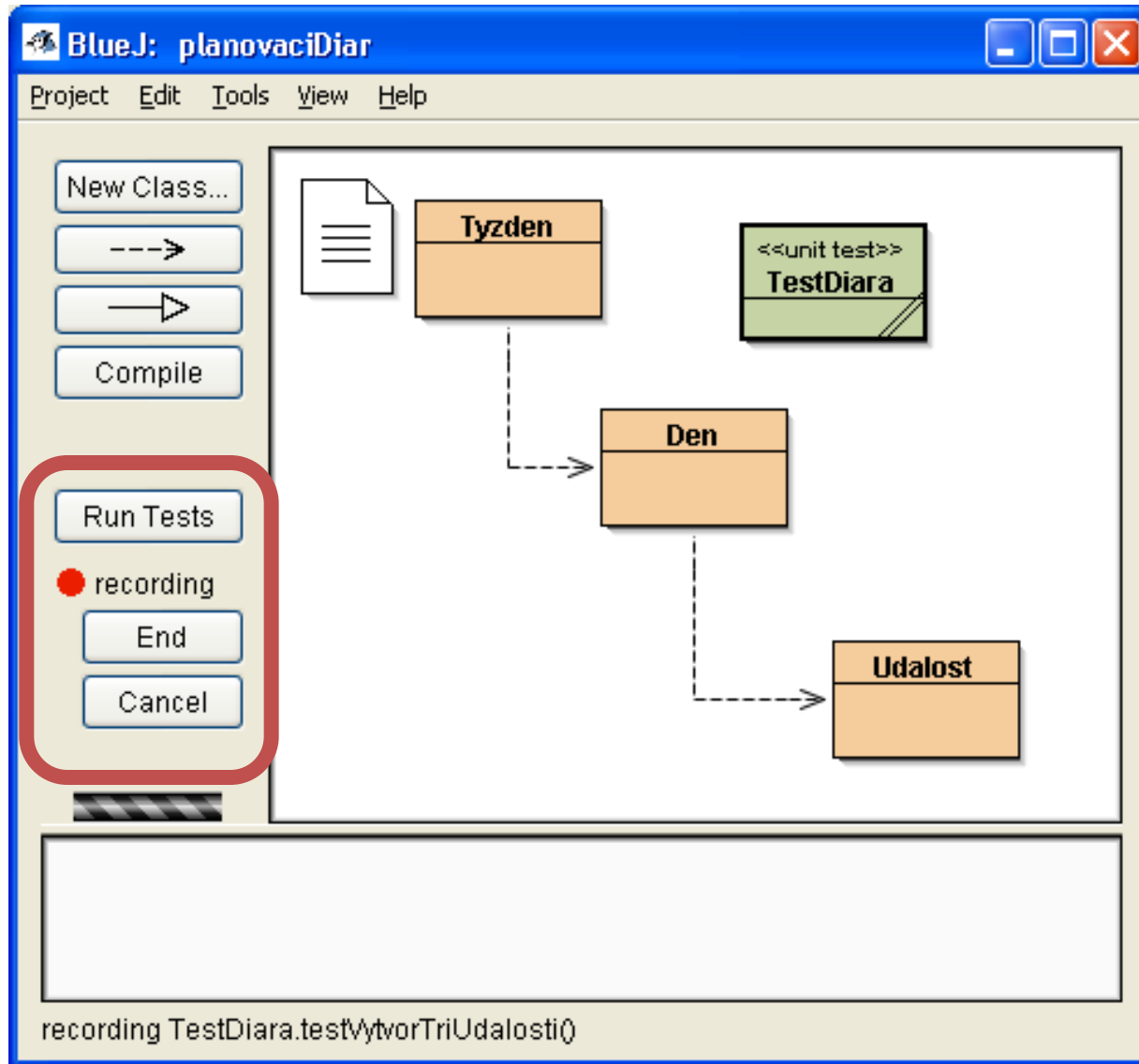

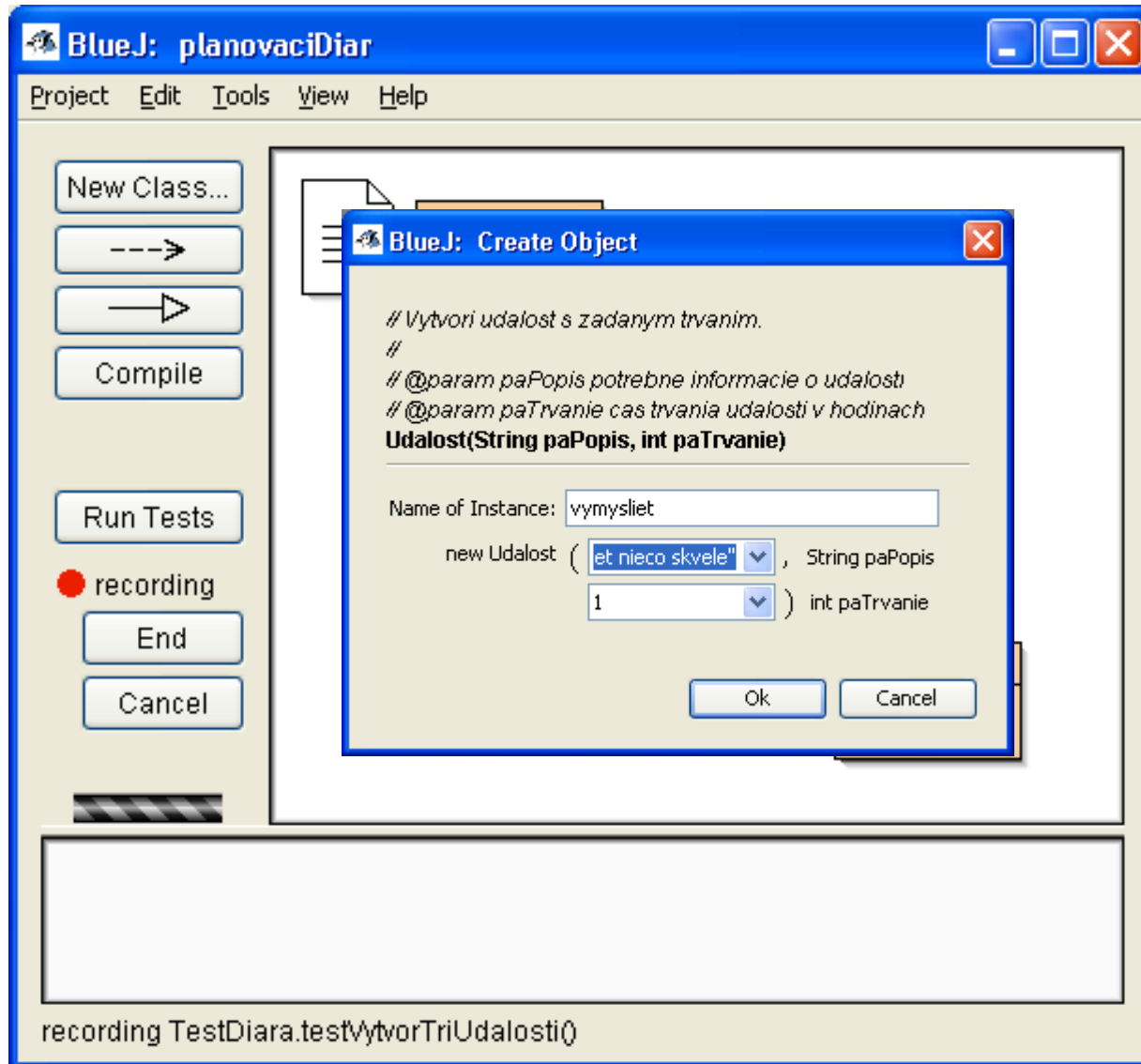
Unit testy v prostředí BlueJ₍₂₎

Unit testy v prostředí BlueJ₍₃₎

Unit testy v prostredí BlueJ₍₄₎

Unit testy v prostredí BlueJ₍₅₎

The screenshot shows the BlueJ IDE interface. The main window is titled "BlueJ: planovaciDiar". A "Method Call" dialog box is open, displaying the following code snippet:

```
// Vlozi udalost do pola udalosti a vratii odpoved,  
// ci bola uspesne vlozena.  
//  
// @param paHodina hodina, o ktorej udalost zacina.  
// @param paUdalost udalost, ktora sa vklada.  
// @return true ak bola udalost ulozena uspesne,  
// false inak.  
boolean vložUdalost(int paHodina, Udalost paUdalost)
```

The dialog box shows the method call: `den1.vložUdalost ( 9 , int paHodina vymysliet ) Udalost paUdalost`. The value "9" is entered in the first dropdown menu, and "vymysliet" is entered in the second dropdown menu. The "Ok" and "Cancel" buttons are visible at the bottom of the dialog box.

In the background, the IDE interface shows a "Project" tab with "Edit" selected. There are buttons for "New Class", "Compile", "Run Tests", "recording", "End", and "Cancel". At the bottom, there are red buttons for "den1: Den", "Udalost", "Udalost", and "Udalost". The text "zabudnut : Udalost" is visible at the bottom left of the IDE window.

Unit testy v prostředí BlueJ₍₆₎

BlueJ: planovaciDiar

Project Edit Tools View Help

New Class...
--->
->
Compile

Run Tests

● recording
End
Cancel

BlueJ: Method Result

```
// Make an appointment.  
// @param time The hour at which the appointment starts.  
// @param appointment The appointment to be made.  
// @return true if the appointment was successful,  
// false otherwise.  
boolean vlozUdalost(int paHodina, Udalost paUdalost)
```

den1.vlozUdalost(9, vykonaj) Inspect
returned: Get
boolean true

Assert that:
result is equal to true

Close

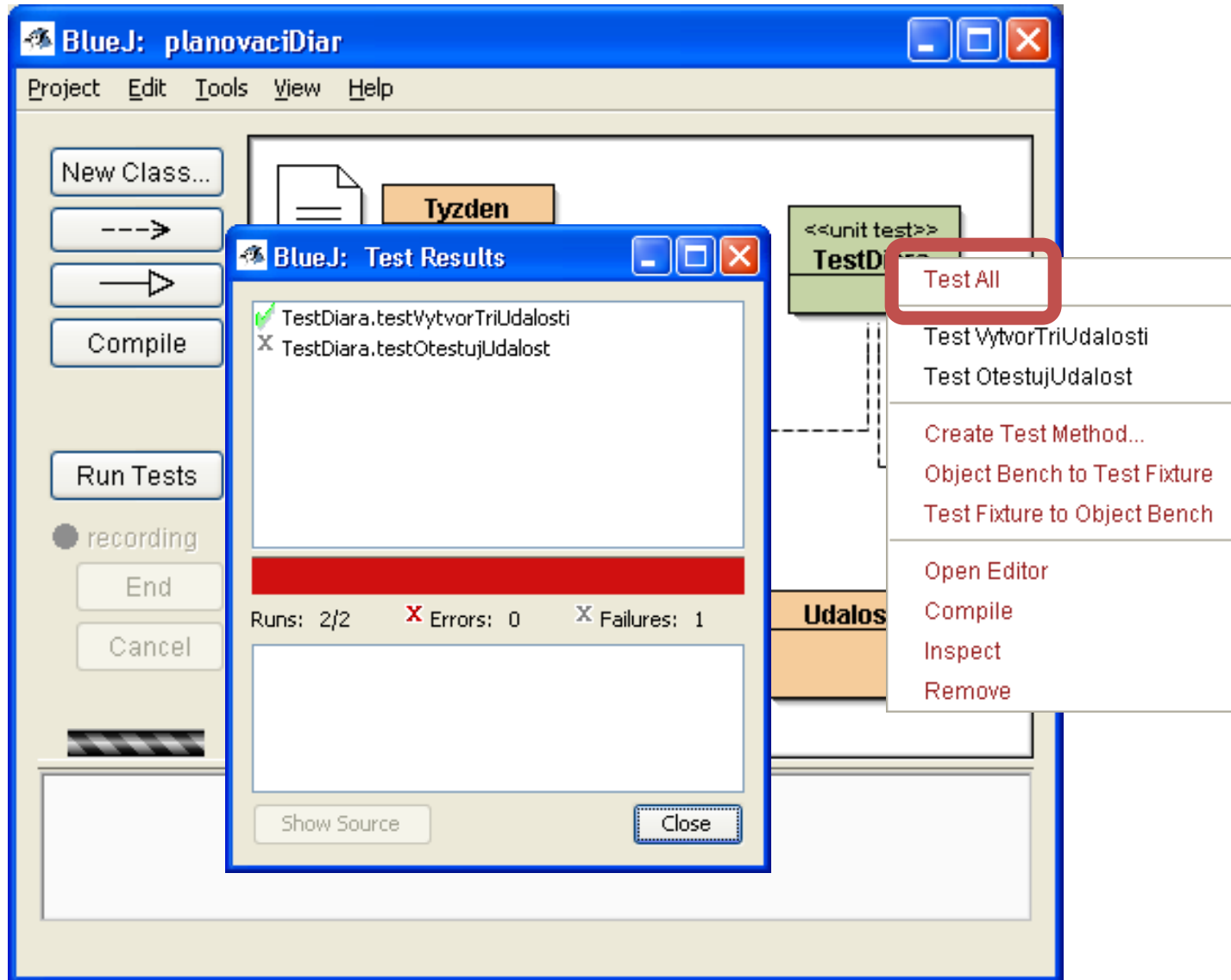
den1: Den
vymysliet: Udalost
vykonat: Udalost
zabudnut: Udalost

zabudnut: Udalost

Unit testy v prostředí BlueJ₍₇₎

The screenshot shows the BlueJ IDE window titled "BlueJ: planovaciDiar". The interface includes a menu bar (Project, Edit, Tools, View, Help) and a toolbar with buttons for "New Class...", "Compile", "Run Tests", "End", and "Cancel". A "recording" indicator is visible above the "End" button, which is highlighted with a red rectangle. The main workspace displays a class diagram with three classes: "Tyzden", "Den", and "Udalost", all represented as orange boxes. "Tyzden" is connected to "Den" by a dashed arrow. "Den" is connected to "Udalost" by a dashed arrow. A green box labeled "<<unit test>> TestDiara" is connected to "Den" and "Udalost" by dashed arrows. At the bottom, there is a red button bar with four buttons: "den1: Den", "vymysliet: Udalost", "vykonat: Udalost", and "zabudnut: Udalost". The text "zabudnut: Udalost" is also displayed below the button bar.

Unit testy v prostředí BlueJ₍₈₎

Hranice testovania

- úplne otestovať každý program vo všeobecnosti nie je možné
- úspešný test nedokazuje, že program neobsahuje žiadnu chybu
- čím viac chýb sa v programe nájde, tým viac ich program obsahuje
- paradox pesticídov
- kombinácia viacerých spôsobov

Ladenie

- testovanie pomôže nájsť, že existuje chyba
- ladenie pomôže nájsť, kde sa tá chyba nachádza

Spôsoby ladenia

- manuálne prechádzanie kódu
- ladiace výpisy
- debugger

Manuálne prechádzanie kódu

- programátor otvorí zdrojový kód
- vizuálne prechádza zdrojový kód a hľadá chybu
  - manuálne vykonáva príkazy – je v úlohe procesora
  - zaznamenáva aktuálne hodnoty premenných
  - vyhodnocuje aktuálnu správnosť algoritmu
- jeden z najčastejších spôsobov ladenia

Ladiace výpisy

- rozšírenie programu o výpisy aktuálneho stavu objektov a algoritmov pomocou správy [System.out.println](#)
- programátor vo výpise vidí, kde sa objekty/algoritmy dostali do nesprávneho stavu
- ladiace výpisy môžu byť podmienené
  - zapoznámkovanie
  - ako vetva neúplného podmieneného príkazu
- ladiace výpisy môžu byť do súboru

Debugger

- bug (chyba) = chyba v programe
- debugger – program asistujúci pri hľadaní chýb
  - zobrazuje hodnoty všetkých dostupných premenných
  - označuje príkaz, ktorý má byť aktuálne vykonaný
- „krokovanie“ programu
- možnosť nastavenia zarážok (breakpoint)
- programátor vyhodnocuje správnosť dosiahnutého stavu

Compile

Undo

Cut

Copy

Paste

Find...

Find Next

Close

Source Code

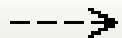


```
20
21     * @param paPopis potrebne informacie o udalosti
22     * @param paTrvanie cas trvania udalosti v hodinach
23     */
24     public Udalost(String paPopis, int paTrvanie)
25     {
26         this.aPopis = paPopis;
27         this.aTrvanie = 1;
28     }
29
30     /**
31     * @return informacie o udalosti
32     */
33     public String doPopisu()
```

STOP

saved

New Class

Compile

BlueJ: Create Object

```
// Vytvori udalost s zadanim trvanim.
```

```
//
```

```
// @param paPopis potrebne informacie o udalosti
```

```
// @param paTrvanie cas trvania udalosti v hodinach
```

```
Udalost(String paPopis, int paTrvanie)
```

Name of Instance: new Udalost (, String paPopis
) int paTrvanie

Ok

Cancel

den1:

Den

```
Udalost
Class Edit Tools Options
Compile Undo Cut Copy Paste Find... Find Next Close Source Code
20
21 * @param paPopis potrebne informacie o udalosti
22 * @param paTrvanie cas trvania udalosti v hodinach
23 */
24 public Udalost(String paPopis, int paTrvanie)
25 {
26     this.aPopis = paPopis;
27     this.aTrvanie = 1;
28 }
29 /**
30 * @return informacie o udalosti
31 */
32 public String doPopisu()
33 {
34     return aPopis;
35 }
36 }
Thread "main" stopped at breakpoint.
```

BlueJ: Debugger

Options

Threads
● main (at breakpoint)

Call Sequence
Udalost, <init>

class attributes

Instance variables
String aPopis = null
int aTrvanie = 0

Local variables
String paPopis = "cvicenie"
int paTrvanie = 2

Halt Step Step Into Continue Terminate


```
Udalost
Class Edit Tools Options
Compile Undo Cut Copy Paste Find... Find Next Close Source Code
20
21 * @param paPopis potrebne informacie o udalosti
22 * @param paTrvanie cas trvania udalosti v hodinach
23 */
24 public Udalost(String paPopis, int paTrvanie)
25 {
26     this.aPopis = paPopis;
27     this.aTrvanie = 1;
28 }
29
30 /**
31 * @return informacie o udalosti
32 */
33 public String doPopisu()
```

BlueJ: Debugger

Options

Threads
● main (stopped)

Call Sequence
Udalost, <init>

class attributes

Instance variables
String aPopis = "cvicenie"
int aTrvanie = 0

Local variables
String paPopis = "cvicenie"
int paTrvanie = 2

Halt Step Step Into Continue Terminate

```
Udalost
Class Edit Tools Options
Compile Undo Cut Copy Paste Find... Find Next Close Source Code
20
21 * @param paPopis potrebne informacie o udalosti
22 * @param paTrvanie cas trvania udalosti v hodinach
23 */
24 public Udalost(String paPopis, int paTrvanie)
25 {
26     this.aPopis = paPopis;
27     this.aTrvanie = 1;
28 }
29
30 /**
31 * @return informacie o udalosti
32 */
33 public String doDereva()
```

BlueJ: Debugger

Options

Threads
● main (stopped)

Call Sequence	class attributes
Udalost, <init>	

Instance variables
String aPopis = "cvicenie"
int aTrvanie = 1

Local variables
String paPopis = "cvicenie"
int paTrvanie = 2

Halt Step Step Into Continue Terminate

chyba

Udalost

Class Edit Tools Options

Compile Undo Cut Copy Paste Find... Find Next Close Source Code

```
20
21 * @param paPopis potrebne informacie o udalosti
22 * @param paTrvanie cas trvania udalosti v hodinach
23 */
24 public Udalost(String paPopis, int paTrvanie)
25 {
26     this.aPopis = paPopis;
27     this.aTrvanie = 1;
28 }
29
30 /**
31 * @return informacie o udalosti
32 */
33 public String doPopisu()
```

BlueJ: Debugger

Options

Threads

- main (finished)

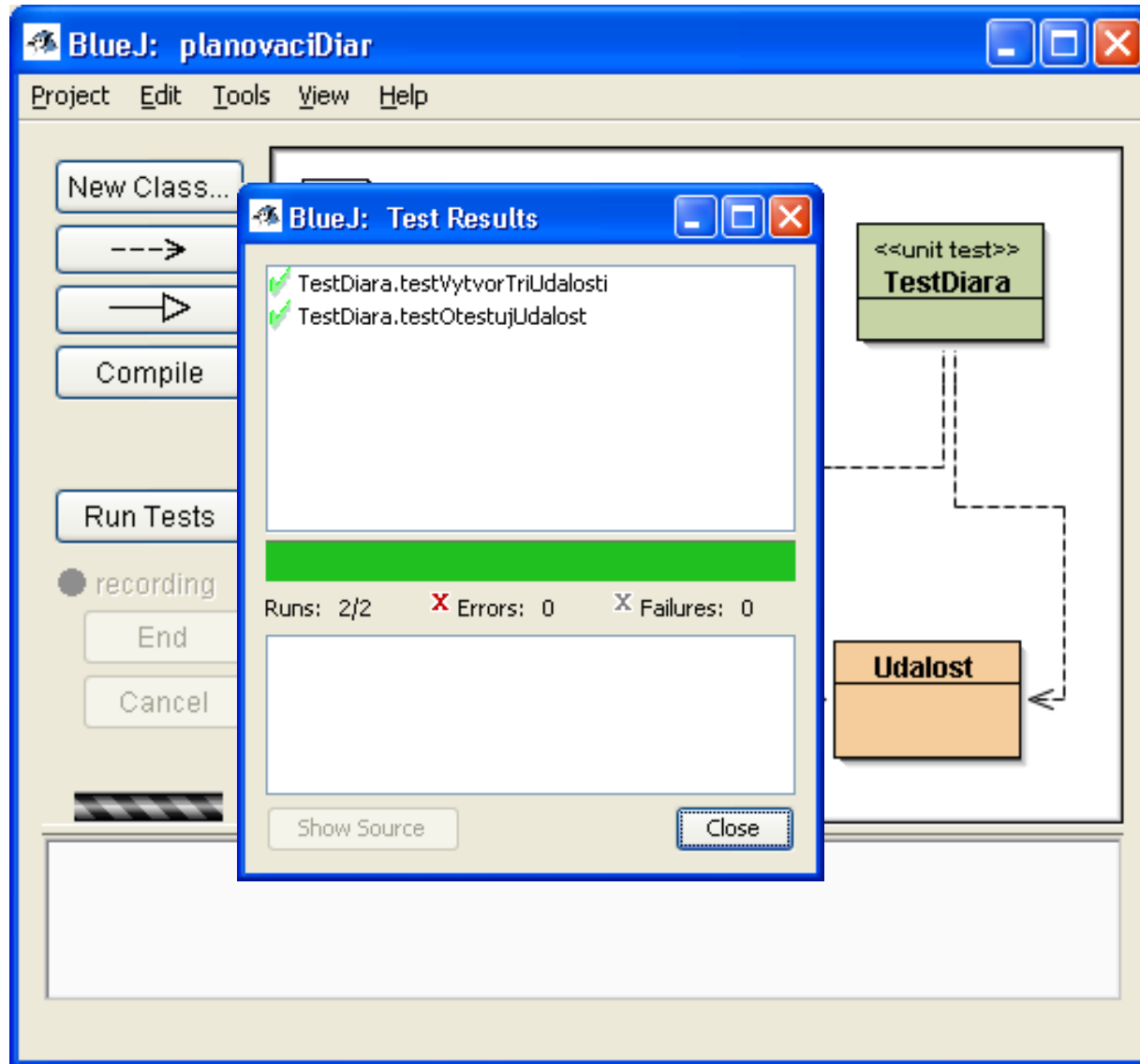
Thread is running.
Threads must be stopped to view details.

Halt Step Step Into Continue Terminate

Oprava chyby

- oprava chyby – zmena zdrojového kódu
- => regresné testovanie

Výsledek po oprave

Metóda inštancie triedy Programator ☺

```
public Program vytvorProgram(Zadanie zadanie) {  
    Program program = this.napisProgram(zadanie);  
    Test test = this.napisTestPre(program);  
    Chyba chyba = test.dajChybu(program);  
    while (chyba != null) {  
        InfoOChybe info = this.lad(program, chyba);  
        this.odstranChybu(program, info);  
        chyba = test.dajChybu(program);  
    }  
    return program;  
}
```

Vďaka za pozornosť